

การป้องกันและการปฏิบัติตัวเพื่อลดความเสี่ยงต่อการมีพังผืดรอบท่อน้ำดี

สามารถทำได้โดยลดพฤติกรรมเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการอักเสบของท่อน้ำดี และรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ อย่างถูกวิธีดังนี้

- งดกินปลาน้ำจืด มีเกล็ดขาวแบบดิบ ๆ เช่น ก้อยปลาดิบ ปลาต้ม ปลาจ่อม ปลาร้าที่หมักไม่เกิน 1 สัปดาห์ เป็นต้น
- ควรรับประทานปลาน้ำจืดที่ปรุงสุกแล้ว โดยเฉพาะปลาน้ำจืดมีเกล็ดขาว หากเป็น ปลาร้าก็ให้หมักเกิน 1 ปีขึ้นไปและปรุงสุกก่อนรับประทาน เพื่อให้มั่นใจว่าตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับที่อยู่ในเนื้อปลาได้ตายหมดแล้ว จึงจะหยุดวงจรการติดต่อของพยาธิใบไม้ตับสู่คนได้

ก้อยปลา

ปลาต้ม

ปลาร้าที่หมักไม่นาน

- ในรายที่ตรวจเจอจระเข้พบไข่พยาธิใบไม้ตับ ควรขอรับยาถ่ายพยาธิใบไม้ตับ (พราซิควอนเทล) ที่หน่วยบริการสุขภาพใกล้บ้าน หรือรับประทานยาภายใต้การแนะนำของเภสัชกร เพื่อฆ่าพยาธิใบไม้ตับที่มีในร่างกาย ลดความเสี่ยงต่อการอักเสบในท่อน้ำดี

ยาถ่ายพยาธิใบไม้ตับ
(Praziquantel)

- ถ้าขอยุจจาระลงในส้วมที่ถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันไม่ให้ไข่พยาธิใบไม้ตับ (ที่อยู่ในอุจจาระของผู้ที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ) ตกลงในแหล่งน้ำสาธารณะ ก็จะหยุดการแพร่กระจายของพยาธิใบไม้ตับในชุมชนได้

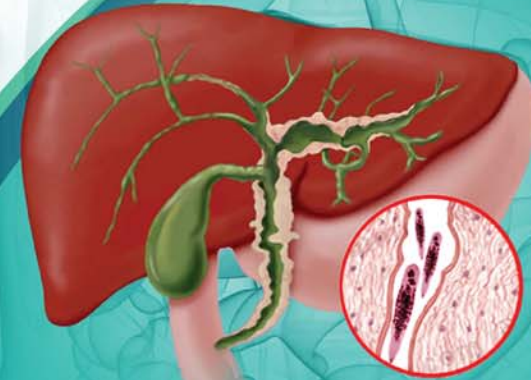
ที่ปรึกษา

รศ.นพ.ณรงค์ ชันดีแก้ว
รศ.พญ.นิตยา ฉมาดล
รศ.ดร.นิษณา นามวาท
เรียบเรียงโดย
ดร.พรชีรา ชูสอน
นางสาวสุปราณี วรพันธุ์

* ข้อมูลและภาพนี้เป็นลิขสิทธิ์ของ : โครงการ CASCAP มหาวิทยาลัยขอนแก่น *

พังผืดรอบท่อน้ำดี Periductal fibrosis

เอกสารแนะนำความรู้สำหรับประชาชนทั่วไป
โดย

โครงการแก้ไขปัญหาโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (CASCAP)
www.cascap.in.th

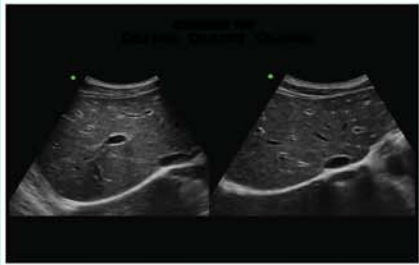
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002 โทร.043-202691

พังผืดรอบท่อน้ำดี

Periductal fibrosis

พังผืดรอบท่อน้ำดี คืออะไร ???

คือ ภาวะที่เนื้อเยื่อผนังของท่อน้ำดีหนาตัวขึ้น เนื่องจากร่างกายมีการซ่อมแซมท่อน้ำดีที่อักเสบแบบเรื้อรัง จนเกิดเป็นพังผืดของท่อน้ำดี

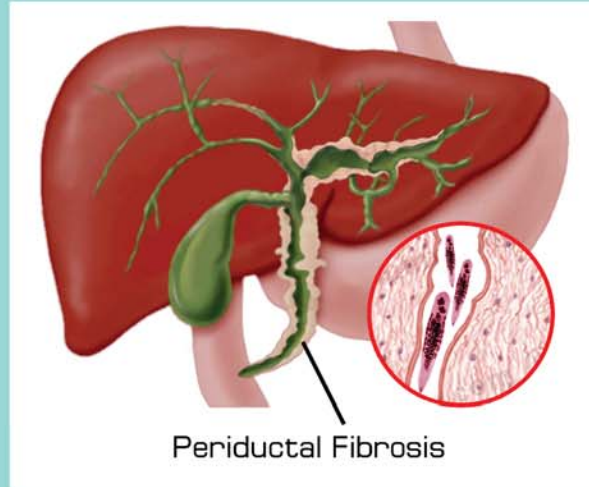
พังผืดรอบท่อน้ำดีเกิดได้อย่างไร

พังผืดรอบท่อน้ำดี เกิดขึ้นจากการอักเสบของทางเดินน้ำดีซึ่งเกิดได้หลายสาเหตุ ดังนี้

1. การติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ (*O. viverrini*) ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เกิดจากการบริโภคปลาน้ำจืดมีเกล็ดขาวแบบดิบๆ ทำให้ได้รับตัวอ่อนพยาธิใบไม้ตับ พยาธิจะเข้าไปอยู่ในทางเดินน้ำดีเป็นเวลานานและทำให้เกิดการอักเสบเรื้อรังของทางเดินน้ำดีและในเวลาต่อมาเกิดการหนาตัวขึ้นของผนังท่อน้ำดี จนกลายเป็น พังผืด หรือที่เรียกว่า Periductal fibrosis :PDF และพังผืดรอบท่อน้ำดีจะสามารถพัฒนากลายเป็นมะเร็งท่อน้ำดีได้ในที่สุด

2. การมีนิ่วในทางเดินน้ำดี (Hepatoolithiasis) เชื่อว่าการมีนิ่วจะทำให้เกิดการอักเสบเรื้อรังของเยื่อหุ้มท่อน้ำดี ทำให้เกิดการอุดตันการไหลเวียน และการอักเสบเรื้อรังทำให้เกิดพังผืดได้

3. การอักเสบของทางเดินน้ำดีจากสาเหตุอื่นๆ เช่น การอักเสบจากระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย (Autoimmune) หรืออาจจะเกิดการอักเสบแบบไม่ทราบสาเหตุ

เป็นพังผืดแล้วจะเป็นอย่างไร

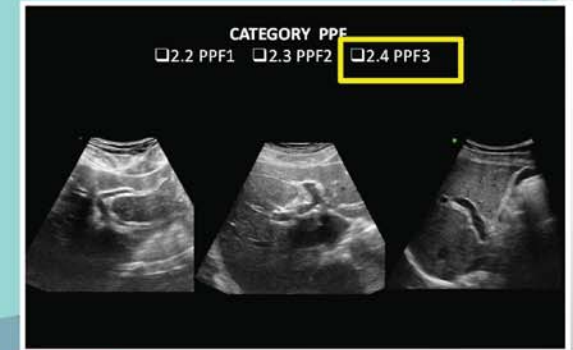
การอักเสบเรื้อรังของเซลล์เยื่อหุ้มท่อน้ำดี จะทำให้ผนังท่อน้ำดีหนาตัว (Periductal fibrosis : PDF) ร่วมกับการได้รับสารก่อมะเร็งอื่นๆ เช่น การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ หรือการได้รับสารเคมี เป็นการเพิ่มปัจจัยเสี่ยงต่อการเป็น มะเร็งท่อน้ำดี

การตรวจวินิจฉัย

โดยทั่วไปการตรวจคัดกรองด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ (Ultrasonography) เป็นเครื่องมือพื้นฐานอันดับแรกในการวินิจฉัยที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน เนื่องจากไม่พบผลแทรกซ้อนจากการตรวจ อุปกรณ์เคลื่อนย้ายง่าย สะดวก และสามารถขอรับบริการได้ในโรงพยาบาลชุมชนทั่วไป

อาการ

ไม่มีอาการแสดงใดๆ ส่วนมากตรวจพบโดยบังเอิญจากการตรวจร่างกาย หรือการตรวจคัดกรองด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ของท้อง

การตรวจอัลตราซาวด์ และ PDF

การเฝ้าระวัง

ผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีพังผืดของท่อน้ำดี ควรได้รับการตรวจอัลตราซาวด์ ซ้ำทุกๆ 6 เดือน เพื่อเฝ้าระวังและติดตามอาการ หากตรวจพบว่าบริเวณที่เป็นพังผืดมีการขยายเป็นวงกว้างจนเกิดความเสียหายแก่ท่อน้ำดี หรือพบการอุดตันของท่อน้ำดี ควรเข้ารับการตรวจรักษาด้วยเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (CT scan และ MRI) เพื่อค้นหาความผิดปกติต่อไป และต้องงดพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ที่จะเป็นปัจจัยเสริม เช่น การรับประทานปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดแบบดิบๆ เป็นต้น

* ข้อมูลและภาพนี้เป็นลิขสิทธิ์ของ : โครงการ CASCAP มหาวิทยาลัยขอนแก่น *